

แนวทางปฏิบัติในการสร้างชุดสื่อการศึกษาต่อเนื่อง

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์

การสร้างแบบทดสอบเพื่อให้แพทย์เก็บสะสมหน่วยกิตชั่วโมงจากการตอบคำถามหลังจากได้อ่านบทความทางวิชาการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะแพทย์ที่ประกอบวิชาชีพเวชกรรมส่วนตัว หรืออยู่ในโรงพยาบาลขนาดเล็กของภาครัฐและเอกชน แบบทดสอบนี้จึงเป็นความต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก ซึ่งทางศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแพทย์ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสื่อต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อเนื่อง ทั้งนี้แพทย์ทุกท่านมีโอกาสสร้างสื่อพร้อมแบบทดสอบเพื่อนำสื่อต่าง ๆ เหล่านี้แล้วนำไปกระจายให้แก่แพทย์ทั่วประเทศ

ชุดมาตรฐานของสื่อการศึกษาต่อเนื่อง 1 ชุดมีคำถาม 5 คำถาม ผู้ที่ตอบคำถามได้ถูกต้องตามที่สถาบันหลักได้กำหนดก็จะได้ 1 หน่วยกิตชั่วโมงตามเกณฑ์ของศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์ สื่อการศึกษาต่อเนื่องที่ท่านมีโอกาสในการสร้างมีอยู่ 2 ประเภทคือ

- 1) เป็นการเรียนปฏิสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศ หรือ Internet CME ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3.2 ประเภทที่ 22
- 2) เป็นสื่อการศึกษาต่อเนื่องเป็นการทบทวนองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยสื่อสำเร็จรูป หรือ Self-Assessment Review ซึ่งได้แก่ เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ และแบบการศึกษาต่อเนื่องทางไปรษณีย์ เป็นต้น ให้ถือเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ 3.2 ประเภทที่ 23

สื่อการศึกษาต่อเนื่องที่เป็นแบบ on-line หรือ Internet CME

สื่อ on-line มีได้หลายรูปแบบ ได้แก่

- รูปแบบที่ 1. เนื้อหาพร้อมแบบทดสอบอาจจะเป็นบทความให้อ่านไม่ต่ำกว่า 3 หน้าจอพิมพ์ และมีคำถามชุดละ 5 คำถามก็สามารถเรียกได้ว่าเป็น 1 ชุดมาตรฐานของการศึกษาต่อเนื่อง ถ้าหากความเกิน 6 หน้า สามารถสร้างคำถามได้เป็น 10 คำถาม ซึ่งจะมีค่าเท่ากับ 2 ชุดสื่อการศึกษาต่อเนื่องทันที ทั้งนี้ท่านจะต้องมีวัตถุประสงค์การศึกษาและแนวทางการประเมิน ของผู้ที่มาศึกษาสื่อการศึกษานี้ด้วย
- รูปแบบที่ 2. สไลด์พร้อมเสียงโดยมีผู้บรรยายเฉพาะเรื่องนั้น ๆ และก็จบท้ายด้วยคำถามไม่ต่ำกว่า 5 คำถาม ก็ถือว่าเป็น 1 ชุดมาตรฐานของการศึกษาต่อเนื่อง ผู้ที่ทำแบบสอบถามได้ตามเกณฑ์ที่สถาบันหลักนั้นกำหนดก็จะได้ 1 หน่วยกิตชั่วโมง
- รูปแบบที่ 3. ภาพเคลื่อนไหว เช่นภาพการผ่าตัด หรือการตรวจร่างกายที่มีคุณค่าทางการแพทย์ หรือการตรวจด้วยเครื่องไฟฟ้าหรือ X-ray ก็สามารถประมวลภาพเหล่านั้นเป็นชุดการศึกษาต่อเนื่องได้เช่นกัน ผู้ที่ตอบแบบสอบถามได้ตามเกณฑ์ที่สถาบันหลักนั้นกำหนดก็จะได้ 1 หน่วยกิตชั่วโมง

รูปแบบที่ 4. Real Time Teleconference เป็นสื่อสุดท้ายที่จะต้องมีการพัฒนาต่อไป โดยมีผู้เข้า internet ในช่วงระยะเวลาที่ทางส่วนกลางกำหนด ก็จะมีการเข้าสู่ Internet พร้อม ๆ กันก็จะมีการพูดคุย และซักถามกันในช่วงระยะเวลา 1 – 2 ชั่วโมง ผู้เข้าร่วมนี้จะอยู่ในกิจกรรมกลุ่มที่ 1 ได้เช่นกัน ในส่วนนี้สามารถจะพัฒนาในลักษณะผู้ที่เข้าฟังหรือเข้าร่วมสามารถที่จะซักถามหรืออภิปราย หมูได้ ดังนั้นก็จะจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ 1 โดยที่สถาบันหลักตามจุดต่าง ๆ จะเป็นแม่ข่ายในการให้การศึกษาตรงนี้ หรือ ในกรณีที่ท่านอยู่บ้านท่านก็จะได้กิจกรรมกลุ่มที่ 1 ได้เช่นกัน สำหรับกิจกรรมที่ว่านี้จะยังไม่มีในช่วง หนึ่งปี หรือสองปีนี้ ศ.น.พ.จะพัฒนาต่อไปภายหลัง

สื่อการศึกษาต่อเนื่องแบบ off-line หรือเป็นสื่อการศึกษาที่เป็นแบบสำเร็จรูปทางไปรษณีย์

สื่อแบบ off-line เช่นเทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ พร้อมคำถาม 5 คำถามอีก 1 ชุด ถ้ามีคำถามครบตามเกณฑ์ที่ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์กำหนดก็จะถือเป็น 1 ชุดการศึกษาต่อเนื่อง แต่ถ้ามีความยาวเกิน 60 นาทีก็สามารถจัดทำเป็น 2 ชุดการศึกษาต่อเนื่องได้โดยเพิ่มเป็น 10 คำถาม ในฐานะของสถาบันหลักสามารถที่จะรวบรวมสื่อการศึกษาต่อเนื่องเป็นชุด ๆ แล้วจัดส่งให้แก่แพทย์ผู้สนใจหรือแพทย์ที่เป็นสมาชิกแล้วท่านก็รวบรวมคะแนนเหล่านั้นกับมาสู่ภาควิชาและนำเสนอคณะแพทย์ (หรือสถาบันหลักใด ๆ) แล้ว คณะแพทย์/ราชวิทยาลัย/ รพศ/ รพท หรือสถาบันหลักที่ผ่านการรับรองจาก ศ.น.พ. แล้ว สามารถนำเสนอคะแนนทั้งหมดไปทาง website ของ ศ.น.พ.ได้ ถ้าสมาชิกในสถาบันหลักมีภาพทางการแพทย์ที่เป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยหรือการรักษา ก็สามารถที่จะรวบรวมและจัดทำแบบทดสอบโดยจัดทำขึ้นเป็นสื่อมาตรฐานการศึกษาต่อเนื่องได้เช่นกัน เทปวิทยุการบรรยาย ที่สถาบันของท่านอัดเทปแล้วเผยแพร่ให้แก่แพทย์ผู้สนใจในเรื่องที่แตกต่างกันทุก ๆ สาขาและมีแบบทดสอบอย่างน้อย 5 ข้อก็สามารถจัดเป็นแบบทดสอบมาตรฐานของการศึกษาต่อเนื่องได้ การจัดรวบรวมสื่อการสอนแบบใช้เสียงสะดวกแก่แพทย์ที่เปิดฟังจากวิทยุก็สามารถที่จะพัฒนาหรือทบทวนหรือเพิ่มพูนความรู้ในขณะที่ขับรถก็ได้เช่นกัน ส่วนเทปบันทึกภาพหรือวีดิทัศน์หรือ VCD ท่านก็สามารถบันทึกได้แล้วท่านก็สามารถที่จะมี interactive ระหว่างเทป VCD หรือ DVD ก็ได้ เพื่อที่สร้างเป็นสื่อ computer-assisted instructor (CAI) แพทย์แต่ละท่านสามารถที่จะสร้างสื่อได้ด้วยตนเองโดยนำสื่อขึ้นไปให้คณะแพทย์ที่ตนเองอยู่ในสังกัดอยู่ หรือนำสื่อเหล่านั้นให้กับวารสารการแพทย์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในท้องตลาด เพื่อนำมาขึ้นทะเบียนกับศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์ได้เช่นกัน

หน่วยกิตที่แพทย์ผู้ผลิต, แพทย์ผู้ร่วมผลิต และแพทย์ผู้ตอบได้จากชุดสื่อการศึกษาต่อเนื่อง

ประเภทของสื่อการศึกษาต่อเนื่อง	แพทย์ผู้ผลิต	แพทย์ผู้ร่วมผลิต	แพทย์ผู้ตอบ
1. บทความไม่ต่ำกว่า 3 หน้ากระดาษ A4 + 5 คำถาม	$5+2 = 7$	3	1
2. บทความเกินกว่า 6 หน้ากระดาษ A4 + 10 คำถาม	$5+4 = 9$	3	2
3. ผลิตเทปเสียงเพื่อการศึกษา ไม่ต่ำกว่า 30 นาที + 5 คำถาม	$5+2 = 7$	3	1
4. ผลิตเทปเสียงเพื่อการศึกษา นานกว่า 60 นาที + 10 คำถาม	$5+4 = 9$	3	2
5. ผลิตวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา(ไม่ใช่ถ่ายทอดการบรรยาย) ไม่ต่ำกว่า 10 นาที + 5 คำถาม	$10+2 = 12$	5	1
6. ผลิตวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา(ไม่ใช่ถ่ายทอดการบรรยาย) นานกว่า 20 นาที + 10 คำถาม	$10+4 = 14$	5	2
7. CAI ไม่ต่ำกว่า 4 หน้าจอ พร้อมคำถาม	$10+4 = 14$	5	2
8. ภาพทางการแพทย์ ไม่ต่ำกว่า 2 ภาพ พร้อมประวัติสั้นๆ + 5 คำถาม	$2+2 = 4$	2	1

หมายเหตุ 1. ถ้าเป็นการถ่ายทอดการบรรยาย (ข้อ 3-6) ให้คิดเพียง 5 หน่วยกิตชั่วโมงต่อ 1 เรื่อง

แต่ถ้ามีการตัดต่อ scrip (ข้อ 5-6) ให้คิดคะแนนได้ถึง 10 หน่วยกิตชั่วโมงต่อ 1 เรื่อง

2. ค่าเฉลี่ยของภาพทางการแพทย์(ข้อ 8) จะต้องมีความที่อธิบายโดยไม่รวมเอกสารอ้างอิงต้องไม่ต่ำกว่า 1 หน้ากระดาษ A4

ขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนหน่วยกิตของแพทย์ผู้ผลิตและแพทย์ร่วมผลิต แบ่งได้ 3 กรณี คือ

วิธีการสร้างชุดสื่อการศึกษาต่อเนื่อง	แพทย์ผู้ผลิตและแพทย์ร่วมผลิต	แพทย์ผู้ตอบ
1. กรณีที่สถาบันหลักเป็นผู้เชิญให้สร้างชุดสื่อการศึกษาต่อเนื่อง	สถาบันหลักนั้น ๆ จะเป็นผู้ดำเนินการกรอกให้ หลังจากตรวจสอบคุณภาพแล้ว และแจ้งให้แพทย์ผู้ผลิต และแพทย์ผู้ร่วมผลิตทราบ	เมื่อตอบแบบทดสอบแล้ว และถูกต้องตามเกณฑ์ของสถาบันหลักนั้น ทางสถาบันหลักจะกรอกคะแนนให้ และจัดส่ง ศ.น.พ.
2. กรณีที่แพทย์ผู้ผลิตอยู่ในสถาบันหลัก สถาบันสมทบ หรือไม่มีสังกัด ได้สร้างแบบทดสอบขึ้นเองตามเกณฑ์ของสถาบันหลักได้กำหนดไว้	แพทย์ผู้ผลิตกรอกแบบฟอร์มเพื่อขอขึ้นทะเบียนชุดสื่อการศึกษาต่อเนื่อง เมื่อคณะกรรมการของสถาบันแห่งนั้นรับรองคุณภาพของสื่อชิ้นแล้ว ทางสถาบันหลักแห่งนั้นจะดำเนินการกรอกคะแนนให้แพทย์ผู้ผลิตได้ทันที แล้วแจ้งให้แพทย์ผู้ผลิตทราบ	เมื่อตอบแบบทดสอบแล้ว และถูกต้องตามเกณฑ์ของสถาบันหลักนั้น ทางสถาบันหลักจะกรอกคะแนนให้ และจัดส่ง ศ.น.พ.
3. กรณีที่ภาคธุรกิจเอกชน (ประเภทสื่อไม่ใช่บริษัทผลิตภัณฑ์ฯ) เป็นผู้เชิญให้สร้างชุดสื่อการศึกษาต่อเนื่อง	ภาคธุรกิจเอกชนแห่งนั้นจะเป็นผู้ยื่นเรื่องขอขึ้นทะเบียนหน่วยกิตของแพทย์ผู้ผลิตและแพทย์ร่วมผลิตต่อ ศ.น.พ. โดยตรง และ ศ.น.พ.จะเป็นผู้ออกรหัสกิจกรรม	เมื่อตอบแบบทดสอบแล้ว และถูกต้องตามเกณฑ์ของภาคธุรกิจ เอกชนนั้น ทางภาคธุรกิจเอกชนจะรวบรวมแล้วจัดส่งให้ ศ.น.พ. ตรวจสอบและกรอกคะแนนให้

เกณฑ์สำหรับการสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

จากธุรกิจภาคเอกชน

เป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง คือ การยกระดับมาตรฐานการรักษาผู้ป่วยของแพทย์อย่างต่อเนื่อง สถาบันการศึกษา สถานบริการฯ และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ จะเป็นกลไกหลักในการจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญนี้ได้ การจัดประชุมสัมมนาต่าง ๆ หากได้รับการสนับสนุนจากบริษัทห้างร้านภาคเอกชน องค์กรที่ได้รับการรับรองจากศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์ จะต้องมีการวางแผนนโยบายเฉพาะการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องประเภทที่มีภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมด้วย โดยมีเกณฑ์ปฏิบัติดังนี้

สถาบันหลัก

1. **ความรับผิดชอบทั่วไป** หน่วยงานการศึกษาต่อเนื่องขององค์กรจะเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องเนื้อหาคุณภาพทางวิชาการของกิจกรรมทุก ๆ ประเภทที่ต้องการขึ้นทะเบียนเป็น CME ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ตรวจสอบว่าไม่มีอิทธิพลจากบริษัท/ห้างร้าน ถ้ากิจกรรมใดกล่าวอ้างถึงผลิตภัณฑ์ทางการค้า ผู้บรรยายต้องกล่าวอ้างถึงเหตุผลทางการแพทย์ที่ยอมรับได้ต่อที่ประชุมนั้นด้วย
 - 1.2 มิให้บริษัท/ห้างร้าน มีอำนาจในการควบคุม การวางแผน การจัดเนื้อหา หรือการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ เอง เช่น การเตรียมสื่อการสอน ควรเตรียมเอง ถ้าบริษัท/ห้างร้าน เสนอตัวให้บริการดังกล่าวต้องไม่มีส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหาหลัก เป็นการ โฆษณาผลิตภัณฑ์ของบริษัท/ห้างร้าน
2. **หน่วยงานการศึกษาต่อเนื่องขององค์กรจะเป็นผู้รับผิดชอบในด้านคุณภาพ** การนับหน่วยกิตชั่วโมงจากการประชุมสัมมนา ให้ตรงตามเกณฑ์ของศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์ที่วางไว้
3. **การอ้างถึงผลิตภัณฑ์ต้องเสนอเป็น Generic name** ถ้าเสนอเป็น Trade name จะต้องกล่าวอ้างถึง Trade name ในกลุ่มเดียวกันพร้อมกันไปด้วยเสมอ
4. **การโฆษณาและประชาสัมพันธ์** สถาบันหลักจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในรูปแบบ และเนื้อหาของ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์
5. **การแสดงผลผลิตภัณฑ์สินค้า** บริษัทและห้างร้านที่จัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ในงานประชุมจะต้องไม่รบกวนกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่ดำเนินการอยู่

สถาบันสมทบ

สถาบันสมทบให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ 5 ข้อข้างต้น โดยมีสถาบันหลัก หรือ ศ.น.พ. รับรอง

กิจกรรมส่วนบุคคล

ถ้ามีการเผยแพร่ความรู้ทางการแพทย์ ความรู้จากการศึกษาวิจัย รวมทั้งการผลิตสื่อต่างๆ หากได้รับการสนับสนุนจากบริษัท/ห้างร้าน จะต้องมีการเปิดเผยถึงความสัมพันธ์หรือที่มาของการสนับสนุนนั้น